

tievelijk twee en zeven soorten op (tabel 1). De meeste slakken werden gevonden in het noordelijke gedeelte van het stortbed waar naast Riet hier en daar ook Gele lissen *Iris pseudacorus* staan. Op het blad van de Gele lis werden enkele Kapslakken *Acroloxus lacustris* aangetroffen.

Het uiteindelijke resultaat viel erg tegen. Dit kan gedeeltelijk verklaard worden door het feit dat de basaltblokken langs de kanten van het stortbed heel moeilijk te bemonsteren zijn. Waarschijnlijk is in het midden van de kom een laag modder aanwezig waarin nog andere soorten voor kunnen komen (fig. 3). Om dit deel van de inundatiesluis te bemonsteren moet men de beschikking hebben over een bootje.

Geraadpleegde bronnen

GAASBEEK, F., 2003. De bouwkundige onderdelen van de Stelling van Amsterdam. In P. Vesters (Red.): De Stelling van Amsterdam - Harnas voor de hoofdstad. – Uitgeverij Ma-

trij, Utrecht: 112-159.

MIENIS, H.K. (2009): Weekdieren van de inundatiesluis behorende tot de Stelling van Amsterdam in de Beemster. – De Kreukel, 45 (10): 137-138.

MIENIS, H.K. (2010): Weekdieren van de inundatiesluis behorende tot de Stelling van Amsterdam in de Beemster, 2. – De Kreukel, 46 (10): 187-188.

MIENIS, H.K. (2012): Een voorlopige samenvatting betreffende de weekdierfauna van de inundatiesluis behorende tot de Stelling van Amsterdam in de Beemster. – Spirula, 384: 8-10.

MIENIS, H.K. (2013): Aanvullende gegevens betreffende de weekdierfauna van de inundatiesluis behorende tot de Stelling van Amsterdam in de Beemster. – Spirula, 394: 131-132.

Adres van de auteur:
mienis@netzer.org.il

Tabel 1: Zoetwaterslakken die in de drie gebieden van de inundatiesluis in de Zuidijk van de Beemster ter hoogte van Z.O.-Beemster werden aangetroffen.

Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam	ontvangbed	afvoerbed	stortbed
Kleine diepslak	<i>Bithynia leachii</i> (Sheppard, 1823)	–	+	+
Grote diepslak	<i>Bithynia tentaculata</i> (Linnaeus, 1758)	–	–	+
Vijverpluimdrager	<i>Valvata piscinalis</i> (Müller, 1774)	–	–	+
Kapslak	<i>Acroloxus lacustris</i> (Linnaeus, 1758)	–	–	+
Leverbotslak	<i>Galba truncatula</i> (Müller, 1774)	+	–	–
Moeraspoelslak	<i>Stagnicola palustris</i> (Müller, 1774)	–	–	+
Draaikolkschijfhoren	<i>Anisus vortex</i> (Linnaeus, 1758)	–	+	+
Witte schijfhoren	<i>Gyraulus albus</i> (Müller, 1774)	–	–	+
Totaal	(N=8)	1	2	7

Grote kartuizerslak *Monacha cantiana* (Montagu, 1803) in Oost-Groningen

C.J.P.J. (Kees) Margry & L.G. (Leon) Luijten

The Kentish snail *Monacha cantiana* (Montagu, 1803) in the eastern part of the province of Groningen

Summary. In July 2014 a Kentish snail *Monacha cantiana* was found on the border of the Metbroekbos, a little forest in a varied landscape in the eastern part of the province of Groningen. The Kentish snail is a rare species in the north-eastern part of the Netherlands. The first record was in 1980 from Veelerveen, a place four km North-East of Metbroekbos. In 2011, more specimens were found in the adjacent Parc Emslandermeer. In August 2014 Kentish snails were also found in Veelerveen. The presence of this species in the Metbroekbos is probably due to the nature development project along the Ruiten Aa, for which sand is supplied from a depot located next to Parc Emslandermeer.

De vondst

Op 26 juli 2014 werd in het Metbroekbos bij de Ruiten Aa, ten zuiden van Smeerling en Vlagtwedde in Groningen (53°01'10 N – 07°05'56 O) een Grote kartuizerslak *Monacha cantiana* (Montagu, 1803) gevonden. De vindplaats ligt op de grens van het bos en een open gebied wat begraasd werd door Lakenvelders. De slak werd gefotografeerd (fig. 1.) en teruggezet.

Verspreiding

De Grote kartuizerslak (gespeld zonder h; Margry, 2008) is een westmediterrane soort die van oorsprong voorkomt in Italië, Zuid-Frankrijk en de Adriatische kust van de Balkan. Van daaruit is de soort in noordelijker streken in Europa geïntroduceerd (Welter-Schultes, 2012; Wiese, 2014). In Nederland was de soort vooral bekend van waarnemingen uit de omgeving van Amsterdam en de Provincie Zeeland (Gittenberger et

Fig. 1. De Grote kartuizerslak uit het Metbroekbos bij Vlagtwedde. Foto: Ingrid Margry.

al., 1970; Kerney et al., 1983). In 1984 waren er meer vindplaatsen naar het oosten bekend en stond er één stip in Groningen (Gittenberger et al., 1984). Dat betrof de vondst van een populatie op het terrein van de voormalige aardappelmeelfabriek in Veelerveen, ongeveer vier km ten noordoosten van de huidige vindplaats in het Metbroekbos (Janssen, 1980). Deze exoot is sinds 1999 door Mienis (2008; 2010) en de NMV-excursie in 2004 (Van Leeuwen & Van Peursen, 2005) op meerdere plaatsen op Terschelling gevonden. Deze gegevens samen komen aardig overeen met de voorlopige verspreidingskaart op de website van Stichting ANEMOON, waarbij de grens van de noordoostelijke verspreiding in Nederland ongeveer van Doetinchem tot Terschelling loopt. Op deze voorlopige verspreidingskaart zijn echter (nog) geen vondsten in Groningen opgenomen.

In Duitsland is deze soort als 'extreem zeldzaam' opgenomen in de Rode lijst. De Grote kartuizerslak zou al langere tijd voorkomen in het gebied Jadebusen ten zuidoosten van Wilhelmshaven in het aan Groningen grenzende Neder-Saksen. Door verslepen van slakken tijdens bouw- en plantwerkzaamheden zijn er verschillende geïsoleerde vindplaatsen ontstaan en er wordt een verdere uitbreiding van het areaal verwacht. Als biotoopvoorkeur worden halfopen landschappen, dijken en wegbermen genoemd; er wordt benadrukt dat deze soort niet in bossen voorkomt (Wiese, 2014).

Expansie in Oost-Groningen

De Grote kartuizerslak is recentelijk vaker gevonden in Oost-Groningen. In juli 2011 vond de tweede auteur enkele exemplaren in een ruige begroeiing rond het recreatiemeer 'Parc Emslandermeer' in Vlagtwedde (gemeld op Waarneming.nl). In de jaren daarna kon de aanwezigheid van de soort steeds herbevestigd worden. Die waarnemingen zijn niet doorgegeven; wel zijn enkele huisjes opgenomen in de collectie van Léon Luijten. De recreatieplas is minder dan een km verwijderd van de populatie van de oude aardappelmeelfabriek te Veelerveen. Vermoedelijk heeft de soort zich vanuit het verlaten fabrieksterrein over het kanaal laten transporteren en zich rondom het meertje gevestigd. Tijdens een bezoek op 12 augustus 2014 kon het oude fabrieksterrein niet betreden worden, wel een ruigte op een nabij geleden boereerf (fig. 2). Al snel werden ook hier Grote kartuizerslakken gevonden. Het fabrieksterrein is nog steeds ruig en verlaten, dus het is te verwachten dat de populatie ook hier nog steeds aanwezig is. Het Metbroekbos is sinds 1927 in het bezit van Natuurmonumenten. Na de novemberstorm van 1972 heeft Natuurmonumenten de natuur haar gang laten gaan (Vereniging Natuurmonumenten, 2001). Op dit moment vinden natuurinrichtingen plaats in het Dal van de Ruiten Aa. Voor de aanleg van zandpaden en het dempen van de gekanaliseerde Ruiten Aa wordt zand aangevoerd. Toevalligerwijs komt dit zand van een depot grenzend aan de recreatieplas 'Parc Emslandermeer'. Dit kan mogelijk een verklaring zijn voor het aantreffen van deze slakkensoort in het Metbroekbos. Het aangrenzende kleinschalige landschap en de natuurontwikkeling in het Dal van de Ruiten Aa geven deze soort goede kansen. Door haar grootte vallen de slakken bovendien niet gemakkelijk over het hoofd te zien. In het kader van 'monitoring van verspreiding op eigen kracht' is het interessant om de verspreiding van deze exoot te blijven volgen.

Fig. 2. Biotoop met ruigte op boereerf nabij oude vindplaats Veelerveen. Foto: Leon Luijten.

Dankwoord

Dank aan Joop Eikenboom voor aanvullende informatie en aan Ingrid Margry voor het fotograferen van de slak.

Geraadpleegde bronnen

- GITTENBERGER, E., W. BACKHUYS & TH.E.J. RIPKEN (1970): De Landslakken van Nederland. – Uitgeverij KNNV nr. 17, Utrecht.
- GITTENBERGER, E., W. BACKHUYS & TH.E.J. RIPKEN (1984): De Landslakken van Nederland. – Uitgeverij KNNV nr. 37, Utrecht.
- JANSSEN, A.W. (1980): *Monacha cantiana* levend aangetroffen in de provincie Groningen. – Correspondentieblad Nederlandse Malacologische Vereniging 194: 1013-1014.
- KERNEY, M.P., R.A.D. CAMERON & J.H. JUNGBLUTH (1983): Die Landschnecken Nord- und Mitteleuropas. – Paul Parey, Berlin.
- LEEUEWEN, S.J. VAN & A.D.P. VAN PEURSEN (2005): Verslag van de NMV-excursie naar Terschelling van 15-17 oktober 2004, mede in het kader van het Atlasproject Nederlandse Mollusken. – Spirula 344: 74-77.
- MARGRY, C.J.P.J. (2008): *Monacha* en het Jaar van het Religieus Erfgoed. – Spirula 364: 95.
- MIENIS, H.K. (2008): Vreemdelingen onder de landslakken van Terschelling. Deel 15. Aanvullende gegevens betreffende de Grote Karthuizerslak. – Rinkelbollen 2008 (1): 12-14.
- MIENIS, H.K. (2010): Een inventarisatie van de landslakken nabij de duinovergang naar het strand van Oosterend, Terschelling. – De Kreukel 46 (10): 184-186.
- VERENIGING NATUURMONUMENTEN (2001): Natuurwijzer. Op stap in meer dan 300 natuurgebieden. – Vereniging Natuurmonumenten, 's-Graveland.
- WELTER-SCHULTES, F.W., 2012. European non-marine molluscs, a guide for species identification. A1-A3, 1-679, Q1-Q78. – Planet Poster Editions, Göttingen.
- WIESE, V., 2014. Die Landschnecken Deutschlands. Finden – Erkennen - Bestimmen. – Quelle & Meyer Verlag, Wiesbaden.

Adressen van de auteurs:
margry@home.nl
leonluijten@outlook.com